

Håndbog

Leg og læring

Klubber for flygtningebørn

Udgivet af Dansk Flygtningehjælp,
februar 2020

Redaktion og layout:

Anja Weber Stendal, Helle Hørup
og Claes Alexander Plambech

Tryk: GSB Grafisk

Udgivelsen er gratis og kan hentes på
www.flygtning.dk/frivillig

Copyright: Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller
anden gengivelse af denne håndbog
eller dele heraf er kun tilladt med
gengivelse af kilde.

Indhold

Indledning	4
DEL 1	5
Indhold og tilgang	5
Hvad er en Leg- og læringsklub?	6
Tilgangen i Leg- og læringsklubben	8
Rollen som frivillig	14
Opsamling på del 1	21
Tilgangen i Leg- og læringsklubberne kan sammenfattes i seks hovedpunkter:	21
DEL 2	22
Afholdelse af klubben	22
Program for en klubgang	23
Opstarts- og afslutningsritualer	26
De første møder i klubben	29
Sprogunderstøttelse	30
Udflugter og foreninger i lokalsamfundet	32
Forældresamarbejde	36
Kobling til skole og SFO	40
Organisering og planlægning	41
Opsamling på del 2	44
Anvendt litteratur og hjemmesider	46

Indledning

Denne håndbog er lavet i forbindelse med projektet 'Leg og Læring i modtagelsen af flygtningebørn', der er støttet af Egmont Fonden.

Håndbogen er henvendt til frivillige i Dansk Flygtningehjælps Leg- og læringsklubber og til andre med interesse for at lave klub/aktiviteter med børn i aldersgruppen 6-16 år. Håndbogen er udgivet sammen med et aktivitetskatalog.

Som frivillige i en Leg- og læringsklub er jeres rolle at lave klubaktiviteter og lege, der støtter børnene socialt, fagligt og sprogligt. Håndbogen er en guide til tilgangen i klubberne og til, hvordan I konkret tilrettelægger klubberne. Aktivitetskataloget er en guide og inspiration til aktiviteter og lege, I kan lave i klubberne. Det er væsentligt at fremhæve, at det vigtigste i metoden er jer som frivillige. Når I afholder en klub, kan I tilbyde noget andet end de professionelle, børnene er sammen med i andre sammenhænge. I tilbyder børnene et fællesskab med voksne og unge, der har valgt at bruge deres fritid på at være sammen med dem.

Udviklet i samarbejde med frivillige

Dette er 2. udgave af håndbogen. Oprindeligt er håndbogen og aktivitetskataloget udarbejdet som et samlet katalog af Center for Udsatte Flygtninge. Det tidligere katalog blev udviklet på baggrund af ekssi-

sterende viden om metoder og tilgange til arbejdet med gruppeforløb, flygtningebørn og tosprogede samt integration og frivillighed. Det oprindelige katalog er dernæst afprøvet og rettet til ud fra erfaringerne fra frivillige i Leg- og læringsklubberne. Anden udgave er for overskuelighedens skyld udgivet i to selvstændige hæfter. I aktivitetskataloget er der, som noget nyt, bl.a. tilføjet forslag til aktiviteter fra andre frivillige.

Opbygning af håndbogen og aktivitetskataloget

Håndbogen består af to dele. Del 1 handler om formålet med Leg- og læringsklubben, tanker bag tilgangen og jeres rolle som frivillige i klubben. Del 2 beskriver, hvordan I organiserer og afholder klubberne. Aktivitetskataloget indeholder praksisnære beskrivelser af aktiviteter og lege, I kan lave med børnene, og inspiration til jeres planlægning.

DEL 1

Indhold og tilgang

Hvad er en Leg- og læringsklub?

Formål

Målgruppen for projektet er børn i flygtningefamilier. I skal arbejde for, at Leg- og læringsklubben dels bliver et frirum for børnene, hvor der er plads til leg, og dels et læringsrum, hvor børnene får mulighed for at udvikle sproglige og faglige kompetencer. Klubben skal understøtte børnenes muligheder for at indgå socialt og fagligt i skole og SFO.

Derudover skal I gennem inddragelse af familierne støtte børn og voksne til aktivt medborgerskab og deltagelse i lokalsamfundet. Det sker blandt andet ved at introducere børnene til mulighederne i det lokale foreningsliv. Der er i aktivitetskataloget forslag til aktiviteter i klubberne, der understøtter denne kobling til foreningslivet.

Klubben

En Leg- og læringsklub består af mellem 10 og 15 børn, hvor I er tilknyttet omkring 3-7 frivillige. Det er rigtig godt, hvis alle frivillige kan deltage ugentligt, men det er ikke en forudsætning for at starte en klub, da man godt kan være tilknyttet på mere løs basis. Der skal være minimum én frivillig, som

påtager sig et særligt ansvar for den løbende afholdelse af klubben. Vedkommende skal ikke stå alene med ansvaret, men sikre sig, at klubben kommer godt i gang, at der er frivillige nok på de enkelte klubgange og ved behov kommunikere på klubbens vegne med Dansk Flygtningehjælps projektkoordinator, der er ansvarlig for Leg og Læring.

Et klubforløb forventes at løbe over et halvt år, hvorefter et nyt klubforløb startes med nye børn. Klubben mødes en sen eftermiddag/aften ugentligt i 1 ½ - 2 timer. I sommerperioden forventes der også et højt aktivitetsniveau for at tilbyde børnene yderligere ferieoplevelser i en økonomisk trængt hverdag. Det kan selvfølgelig være en udfordring på grund af jeres ferieplaner, og af samme grund er det nødvendigt, at der er flere frivillige tilknyttet klubberne, der kan stå for aktiviteterne om sommeren.

Alder/klassetrinsopdeling

Projekt Leg og Læring henvender sig til hele aldersgruppen fra 6-16 år, men tidligere erfaringer fra frivillige klubaktiviteter, afholdt af Dansk Flygtningehjælp, viser, at det er udfordrende at få en klub til at rumme hele aldersspændet fra 6-16 år.

Leg og læring er frirum/læringsrum/deltagelse/relationer/forenings- og fritidsliv

Derfor vil I som frivillige blive tilknyttet en klub, der dækker over et mindre aldersspænd. Opdelingen er som følger:

- Indskoling: 0-3. klassetrin svarende ca. til 6-9 år
- Mellemtrin: 4-6. klassetrin svarende ca. til 10-12 år
- Udskoling: 7-10. klassetrin svarende ca. til 13-16 år.

Hvis det er nødvendigt for at sammensætte en klub med en relevant mængde af børn, kan aldersopde-

lingen selvfølgelig justeres ud fra en konkret vurdering af de lokale muligheder.

Hvor

Ideelt set afholdes Leg- og læringsklubben i et fast lokale, der er let at komme til for børnene efter skole. Det kan være et lokale, der stilles til rådighed på en lokal skole eller eksempelvis et lokale på biblioteket.

Tilgangen i Leg- og læringsklubben

Den overordnede ramme og tilgang kan sammenfattes i seks hovedpunkter:

- Det skal være sjovt at være med
- Klubben skal aktivt bygge på børnenes og familiernes ressourcer
- Klubben skal opleves som et fællesskab
- Det skal være lærerigt og udviklende at være med
- Børnene skal have medbestemmelse
- Det skal være trygt at være med.

Nedenfor beskrives de seks hovedpunkter, baggrunden for dem, og hvordan de kan gøres levende i klubberne.

Det skal være sjovt at være med

Målgruppen for Leg- og læringsklubben skal først og fremmest ses og mødes som børn – og ikke som flygtningebørn. Målet om at skabe et frirum handler om at skabe en mulighed for at lege og lave aktiviteter, som er sjove for alle børn. At ordet 'klub' er valgt fremfor 'gruppe' skal også signalere leg, frirum og fritid fremfor et mere terapeutisk rum.

Det er frivilligt at deltage i en Leg- og læringsklub, og særligt i opstarten er det vigtigt at have fokus på, at det bliver forbundet med noget attraktivt og sjovt at deltage i klubbens aktiviteter. Børnene skal have

lyst til at komme igen, og det skal derfor være sjovt at deltage fra opstarten af klubben.

I aktivitetskatalogets forslag til aktiviteter er der fokus på, at det skal være sjovt for børn at være med i klubben. Der er forslag til lege og aktiviteter for de forskellige aldersgrupper, som vi har erfaring med, at de finder attraktive.

Klubben skal aktivt bygge på børnenes og forældrenes ressourcer

En del af baggrunden for at lave klubberne er selvfølgelig, at gruppen af flygtningebørn har nogle andre erfaringer og vilkår end jævnaldrende etnisk danske børn. Som flygtningebarn er ens hverdag præget af, at omgivelser, mennesker, normer og sprog er nye og fremmede. Det kan virke stressende.

At fremhæve og styrke børns ressourcer øger deres robusthed og dermed deres muligheder for at klare stressende livsvilkår. Ressourcer kan for eksempel være særlige evner og karaktertræk, men kan i denne sammenhæng også tænkes som særlige interesseområder.

At inddrage og bygge på ressourcer hos børnene og familierne er eksempelvis at gribe, at et barn har en særlig interesse for fodbold og tage fodbold op som

Gør det sjovt
Så klubben kan blive et frirum

aktivitet i klubben. Det kan også være, at en forælder spiller et instrument eller synger, og at denne ressource kan inddrages i et klubarrangement, hvor forældrene deltager.

Det kan også være, at I hen ad vejen får øje på, at et barn er særligt empatisk. Det kan I rose og fremhæve eksempelvis ved at sige: 'Det er flot, at du er sådan en god ven'. Der kan også være børn, der er særligt gode til at finde på, hvilket I kan bygge videre på, for eksempel ved at lave aktiviteter, der kræver god fantasi, som at lave et teaterstykke sammen.

Klubben skal opleves som et fællesskab

I opstarten er der også fokus på at etablere en oplevelse af et fællesskab i klubben. Børns psykiske sundhed og udvikling hænger sammen med de sociale sammenhænge og netværk, barnet indgår i. Klubben skal skabe en oplevelse af at være en del af en social sammenhæng med andre børn, der har flugten og nyetableringen i Danmark til fælles.

Målet er, at der i denne oplevelse af fællesskab kan skabes en tryghed og selvtillid, der kan bredes ud til de øvrige sociale sammenhænge, børnene indgår i. Aktiviteter, der giver en oplevelse af at være en del af klubbens fællesskab, er eksempelvis opstart med "medlemskort" s. 20, "klubbens fællesportræt" s. 20 og etablering af "klubregler" s. 16-18. Aktiviteterne bliver alle nærmere beskrevet senere i aktivitetskataloget.

Det skal være lærerigt og udviklende at være med

Klubbens formål er både leg og læring. Læring både som konkrete dansksproglige og faglige kompetencer, men også i forhold til et aktivt medborgerskab. Medborgerskab er at støtte børnene til aktiv deltagelse i lokalsamfundet og at introducere både til konkrete aktiviteter, såvel som sociale spilleregler og kulturelle koder i dansk skole og i et dansk børne- og ungdomsliv. Sociale spilleregler og kulturelle koder refererer til den måde, vi opfører os på, når vi er sammen med andre. I Danmark lærer vi for eksempel meget tidligt i livet at sige "tak for mad", når vi har spist. Har man rejst i andre lande, har man måske oplevet, at de ikke siger "tak for mad" efter et måltid. Der er forskellige sociale spilleregler og kulturelle koder rundt omkring i verden, men man kan sagtens opleve, at nogle af dem er ens.

Børnene skal have medbestemmelse

Det er afgørende, at børnene oplever, at det er deres klub. Det betyder, at de oplever, at de er med til at bestemme – både over, hvordan de er med i klubbens aktiviteter, men også over klubbens aktiviteter. Medbestemmelse giver børnene et medansvar for fællesskabet i klubben og over dem i rollen som aktive medborgere.

Kombinationen af en reguleret struktur og mulighed for medbestemmelse giver børnene en tryk

ramme at udfolde sig i. I praksis betyder det, at det enkelte barn har mulighed for at bestemme, hvilken rolle og hvor aktiv en rolle de ønsker i aktiviteterne. Det betyder også, at børnene løbende indbydes til at vælge mellem forskellige aktiviteter – eksempelvis om det skal være den ene eller anden leg. Derudover skal børnene have mulighed for at trække sig fra de enkelte aktiviteter. Til det formål giver det god mening at have en aftale om, hvor man kan være, hvis man ikke er med i en aktivitet, eksempelvis en sofa eller nogle stole i rummet.

Det skal være trygt at være med

Klubben skal skabe en ramme, der fremmer trivsel og deltagelse for alle de deltagende børn, også dem der er udsatte eksempelvis på grund af traumer. Derfor vil klubben være tilrettelagt, så der skabes tryghed gennem blandt andet struktur og forudsigelighed. Tilgangen er baseret på en socialpædagogisk metode udviklet af børnelægen Lars Gustavson. Metoden sigter mod at støtte børns ressourcer og skabe en ydre ro, der kan give børnene et stabilt og trygt rum.

Metoden kaldes STROF, hvilket er en forkortelse for:

- Struktur
- Tale og tid
- Ritualer
- Organiseret leg
- Forældresamarbejde.

Det helt grundlæggende for tilgangen er at skabe mulighed for, at I kan udvikle en tillidsfuld relation til børnene. Det er vigtigt for alle børn, men særligt for udsatte børn, at I er nærværende, tydelige og stabile sammen med børnene. Det gælder også i situationer, hvor et eller flere børn optræder problematisk. Det er vigtigt, at I bevarer roen og viser børnene, at I gerne vil være sammen med dem.

Struktur handler i denne sammenhæng om at skabe ritualer og forudsigelighed i forhold til, hvordan klubben fungerer, og hvordan de enkelte klubgange afholdes. I kan skabe struktur ved at:

- Beskrive eftermiddagens program – eksempelvis gennem en dagsorden på tavle med billeder/piktogrammer. Billeder eller tegninger er selvfølgelig også en god hjælp, hvis børnene har svært ved at forstå dansk.
- Introducere hvorfor klubben er sammen og hvad målet er med de enkelte øvelser og lege
- Have faste ritualer for, hvordan klubben startes og afsluttes. I kan få inspiration til sådanne ritualer i aktivitetskataloget
- Tale om de sociale spilleregler, I har lavet sammen i klubben hvis relevant (s.16-18 i aktivitetskataloget).

Tale og tid handler om, at I skal vise børnene, at klubben er et sted, hvor man har mulighed for at fortælle om det, der er svært, og at I som voksne har tid til at lytte. I skal ikke presse på, men være tilgængelige hvis børnene har behov for at tale eller

STRUKTUR

ER AT SKABE
FORUDSIGELIGHED
GENNEM RITUALER OG
KLARE RAMMER.

FORÆLDRE- SAMARBEJDE

ER MED TIL AT STYRKE
FAMILIERNES DELTAGELSE
OG MEDBORGERSKAB.

TALE OG TID

ER AT GIVE PLADS TIL
AT TALE OM OG VISE DET,
DER ER SVÆRT.

ORGANISERET LEG

ER AT SKABE KLARE
REGLER OG RAMMER, DER
GØR DET LET FOR BØRNENE
AT VÆRE MED.

RITUALER

ER HØJTIDER, FEJRINGER
OG GENTAGELSER I
HVER KLUBGANG.

på anden måde udtrykke deres følelser. I kan i disse situationer bekræfte børnene i deres fortælling uden at spørge dybere ind. Eksempelvis kan I sige: ”Det lyder som en svær situation. Jeg kan godt forstå, at du blev bange”. Eller I kan sige: ”Det er jeg glad for, at du fortæller mig. Det kan jeg høre har været svært for dig”.

Børn med begrænset dansk sætter ikke nødvendigvis ord på tanker og følelser. De kan også være mere eller mindre vant til at tale om og dele følelser med andre. Derfor kan det også være gennem tegninger eller leg, at børnene udtrykker sig.

Om det er verbalt eller non-verbalt, så er det vigtigste, at I er nærværende og empatiske. I bør som udgangspunkt ikke spørge videre ind til det svære, men lade barnet styre en eventuel samtale om svære følelser og situationer. Det kan være fint at stille spørgsmål til mere konkrete elementer i historien, eksempelvis: ”Hvor var du henne, da det skete?”. I må også gerne støtte børnene eksempelvis ved at anerkende deres ressourcer i de situationer, de beskriver. Eksempelvis: ”Hvor var det godt, at du gjorde sådan”. Sådanne spørgsmål eller respons fra jer kan støtte barnet til at danne mening i det, de har oplevet. Mange gange kan det også være rigeligt, at I er der og møder børnene med et blik, et smil eller et kram.

Ritualer er udover ritualer for den enkelte klubgang også den måde, I markerer helligdage, højtider og fødselsdage i klubben. Det kan være en mulighed at fejre børnenes fødselsdag i klubben – ritualer kan I fastlægge sammen med børnene (se evt. beskrivelsen i aktivitetskataloget s. 19). I kan vælge at introducere til danske ritualer i forbindelse med jul eller påske. Det kan være mad, sange, oppyntning etc. Afhængig af børnegruppens sammensætning kan I også vælge at fejre andre højtider i klubben – eksempelvis Eid. Find eksempler på bøger om højtider på side 38 i aktivitetskataloget.

Organiseret leg og organiserede aktiviteter er en stor støtte for børn, der har oplevet voldsomme ting og skal lære at håndtere hverdagen igen. Nogle børn, der har haft traumatiske oplevelser, kan ikke lege som andre børn, men skal lære det igen. Her er selve grundtanken i Leg- og læringsklubben ideel – her vil der nemlig være strukturerede lege og aktiviteter hver gang.

Forældresamarbejde er en vigtig del af indsatsen for børnene. Et positivt forældresamarbejde har betydning både helt praktisk i forhold til børnenes muligheder for at deltage i klubben, men også i forhold til at udvikle hele familiens aktive medborgerskab gennem klubben. På side 36-39 gives der konkrete ideer til aktiviteter med forældrene.

Rollen som frivillig

Som frivillige i klubben skal I finde jeres egen tilgang til samværet med børnene, hvor jeres styrker og interesser gerne må skinne igennem. I må gerne vælge de aktiviteter, I brænder mest for. Hvis I interesserer jer for musik, må det eksempelvis gerne fylde i klubben.

Selvom der på den måde er plads til jeres individualitet, er det også vigtigt, at I, der er frivillige i klubben, har en rimelig konsekvent tilgang til løsning af udfordringer og konflikter med eller blandt børnene.

Når I indledningsvis bruger tid på at organisere klubben, er det derfor også vigtigt, at I drøfter jeres fælles strategi til klubregler og konflikthåndtering (begge dele bliver beskrevet mere uddybende senere i håndbogen). Ved møder i klubben bør I drøfte, om der er udfordringer i klubben, som I skal tage hånd om, og hvordan I vil gøre dette.

I er rollemodeller

Som frivillige i klubben får I mulighed for at være rollemodeller for børnene. Forebyggelse af konflikter, drillierier og lignende i klubben sker blandt andet ved, at I er rollemodeller for børnene og

gennem jeres egen adfærd viser dem, hvordan man bedst er en del af fællesskabet og løser konflikter.

Autencitet skaber tillid

Der er ikke én rigtig måde at være rollemodel på, og det er væsentligt, at I ikke bliver overfokuserede på, at I skal opføre jer eksemplarisk. Det er vigtigt, at I finder en balance, som I er tilpasse med, hvor I på den ene side skaber en konsekvent ramme om klubben, men 'er jer selv'. Når I siger og gør tingene på jeres egen måde, fremstår I autentiske. Det giver ro, og det giver mulighed for en bedre kontakt mellem jer og børnene.

At være en tydelig voksen

Ikke mindst i opstarten af klubberne, er det vigtigt, at I er tydelige og klare i forhold til rammerne for klubben og jeres grænser for, hvordan man opfører sig. Det er vigtigt for, at børnene kan føle sig trygge og ikke vedblivende tester jeres grænser. At gennemføre processen med at lave klubregler (s. 16-18 i aktivitetskataloget) sammen med børnene kan øge børnenes ejerskab og forståelse for rammerne. Reglerne kan med fordel gennemgås ved opstart af hver klubgang, eksempelvis ved at børnene selv inviteres til at huske dem eller læse dem op. Når børn møder nye voksne, vil de naturligt teste græn-

Vær dig selv
Der er ikke én rigtig måde at
være rollemodel på

serne for, hvad de må og kan få lov til. Behovet for at afprøve grænserne imødekommes bedst ved, at I tydeligt og roligt formulerer og gentager regler og rammer overfor børnene. Eksempelvis: ”Jeg vil ikke have, at du råber, mens Ada taler. Det er en regel, at vi ikke afbryder hinanden.”

Hvis I ikke er konsekvente eller har svært ved at sige fra, hvis børnene bryder reglerne, kan det medvirke til at skabe konflikter. Ikke mindst i starten af forløbet, hvor børnene har brug for at mærke, at I er tydelige og mener, hvad I siger. Hvis enkelte børn har ekstra svært ved at overholde holde reglerne, kan det støtte dem, at I tidligt i forløbet tager dem til side og fortæller dem klart, hvilken opførsel I ønsker af dem. I kan i denne situation også med fordel lave en aftale om, hvordan barnet vil indgå i den næste aktivitet – være med, se på eller følges med den frivillige, som står for aktiviteten. At I sætter grænser tidligt kan også forhindre, at I selv når at blive rigtig trætte af situationen og kommer til at reagere kraftigere senere. Hvis I sætter grænser roligt og i en god tone, smitter det af på børnenes måde at reagere på.

I forstærker det, I giver opmærksomhed

Selvom det er vigtigt at være konsekvent, er det ikke det samme som at skælde ud eller overfokusere på børn, der bryder reglerne. Som en generel tilgang i ledelsen af gruppen bør jeres opmærksomhed være på at fremhæve positiv adfærd fremfor at påtale negativ adfærd. Det er ud fra et princip om, at I forstærker det, I giver opmærksomhed. Så frem for at påtale at der var fem børn, der larmede,

mens I introducerede legen, bør I i stedet rose de to, der lyttede og fremhæve deres positive adfærd. Hvis I i for høj grad skælder ud, påtaler negativ adfærd eller fortæller børnene, hvad de skal gøre, kan I risikere, at I i stedet forstærker den negative adfærd. Fokusér hellere på at belønne og rose positiv adfærd fremfor at straffe negativ. Det er derfor også en god idé at huske at rose de børn, I har haft en snak med, hvis de lykkes med at være med på en bedre måde efter snakken.

At give opmærksomhed er også en god strategi, hvis der eksempelvis er et barn, der bliver holdt uden for børnegruppen. Hvis I giver det pågældende barn ekstra voksenopmærksomhed, vil der ofte ske det, at de andre børn fatter interesse for at være en del af jeres fællesskab.

I situationer hvor enkelte børn mere konsekvent bryder reglerne, og det leder til vedvarende konflikt, så er der råd i afsnittet om konflikter på næste side.

I kan skrue op og ned for aktivitetsniveauet

Aktiviteter og lege i aktivitetskataloget er meget forskellige. Nogle kan øge energiniveauet i gruppen og sætte gang i kroppen. Andre virker beroligende og kan øge børnenes ro og koncentration. Som I lærer gruppen af børn at kende, vil I finde ud af, hvilke aktiviteter der fungerer og kan lade sig gøre i klubben.

Som frivillige kan I, hvis I oplever, at gruppen eller enkelte børn er meget urolige og voldsomme, prøve at påvirke energien i gruppen ved at vælge en anden aktivitet eller leg end planlagt. Nogle gange kan det virke godt at vælge en lidt vild aktivitet, der griber energien hos børnene og lader dem komme af med den indenfor nogle mere strukturerede rammer. Derefter kan I lave en roligere aktivitet – eller vurdere, om der er mulighed for at fortsætte med de aktiviteter, I havde planlagt.

Ligeledes kan I, hvis I oplever, at børnene er meget stille, vælge lege eller aktiviteter, der kan skrue op for energien. Her er det en god idé at vælge lege, som har lette regler, og som børnene ikke trækker sig fra, fordi de er vanskelige. Hen ad vejen vil børnene få yndlingslege, som I kan bruge, når der er brug for lidt ekstra energi i gruppen.

Konflikter i klubben

Som frivillige i en Leg- og læringsklub kan I godt komme til at opleve konflikter. Det gælder både konflikter mellem børnene i klubben, såvel som konflikter rettet mod jer som de voksne, der har autoriteten i klubben. I det følgende beskrives kort, hvordan I som frivillige kan forebygge, at der opstår konflikter i klubben og dernæst, hvordan I kan håndtere det, hvis der opstår konflikter. Der er bagerst i håndbogen henvisning til yderligere materiale om konfliktløsning.

Forebyggelse af konflikter

Den meget strukturerede ramme, Leg- og lærings-

klubben er opbygget efter, virker i sig selv konfliktreducerende, idet den er med til at skabe tryghed og ro, hvis der eksempelvis er børn, der er meget urolige, rastløse og/eller støjende.

Klubreglerne og arbejdet med at lave fælles regler (aktivitetskataloget s. 16-18) er også med til at skabe et miljø i klubben, hvor konflikter ikke opstår let. Det er også med til at forebygge, at konflikter opstår og udvikler sig, hvis I er gode til at være tydelige om jeres grænser fra start af. Det er konfliktforebyggende at være konsekvent og tydelig og sige fra på en rolig måde med det samme.

Valget af relevante aktiviteter, der matcher klubbens børn, kan også forebygge konflikter. Ligesom børnenes medbestemmelse kan bruges til at konfliktforebygge. Ved at lade dem vælge mellem forskellige aktiviteter får de mere ejerskab over det, I laver. Det vil sige, at de føler sig mere engagerede i aktiviteterne og føler et medansvar.

I kan i arbejdet med klubregler overveje at lave en regel, der beskriver, hvad børnene skal gøre, hvis der opstår konflikt – hvis de bliver uvenner. I kan også, når der opstår konflikter, vende tilbage til klubreglerne for at drøfte, om de virker, som de skal, eller om der er behov for nye. Det kan eksempelvis være regler om konflikter, og hvordan de løses.

Som tidligere nævnt vil det generelt være en bedre strategi at fremhæve positiv adfærd fremfor negativ – også i forhold til børnenes konflikter. Derfor vil

Vær tydelig og rolig
Det er naturligt at børn tester grænser,
når de møder nye voksne

det have en bedre effekt, at I fremhæver, hvordan Emira var god til at sige undskyld til Mila efter et skænderi, fremfor at fremhæve at Mila glemte at sige undskyld til Emira.

Løsning af konflikter med børn, der forstyrrer i klubben

Nogle gange opstår der konflikter, hvor et enkelt barn eller enkelte børn i klubben bliver ved med at drille, afbryde og larme eller på andre måder gør, at det er svært at komme videre med aktiviteterne i klubben på en ordentlig måde.

I disse konflikter er det vigtigt at tage en snak med barnet eller børnene individuelt fremfor for eksempel at tale om regler eller opførsel i gruppen mere generelt. Det er vigtigt, at børnene oplever, at der bliver talt direkte til dem. En snak om problemadfærd med et barn handler om at vise tydeligt, at barnet overskrider klubbens og/eller jeres grænser og at tilbyde både et valg og hjælp til barnet. I sidste ende handler det om at fortælle, at det kan få konsekvenser for barnets deltagelse i klubben, hvis det fortsætter. Konsekvensen kan tilpasses børnenes alder samt hvor meget, de forstyrrer.

Hvis det er første snak med børnene, kan I eksempelvis sige: ”Jeg mener det alvorligt, når jeg siger, at du ikke må råbe og grine, når andre siger noget. Hvis du ikke stopper, kan du ikke være med i klubben (i dag). Vi kan lave en aftale om, at du må være

med, hvis du lader være resten af dagen i dag. Er der noget jeg kan gøre, som kan hjælpe dig til at klare det?”.

Ved gentagen problemadfærd kan I sende børnene hjem fra klubben og sige, at de kan komme igen næste gang, hvis de vil følge reglerne. For børn fra 0.-2.klasse skal I ringe til børnenes forældre og få dem til at hente børnene. For børn i 3. klasse og op vil I kunne ringe til forældrene og fortælle, at I har sendt barnet hjem. I skal selvfølgelig vurdere, at det pågældende barn kan gå hjem selv.

Permanent udelukkelse fra klubben er selvfølgelig den yderste konsekvens, når I har prøvet at støtte barnet til at indgå i klubbens aktiviteter. Hvis I udelukker børn permanent fra klubben, skal I også give deres forældre besked. Det er godt med en klar besked, og at I giver forældrene mulighed for at kontakte en af de frivillige i klubben.

Hvis I har en god dialog med barnets forældre, vil det være meget relevant at inddrage dem, når I overvejer at udelukke barnet fra klubben. Det kan i den dialog give mening, at I fortæller, at I er frivillige og ikke får løn, hvilket betyder, at det også skal være ”sjovt for de voksne” i klubben. Der er mulighed for, at Dansk Flygtningehjælp kan støtte denne dialog med tolkebistand.

Hvis I har brug for sparring om håndtering af konflikter eller udelukkelse af et barn fra klubben, kan I kontakte Dansk Flygtningehjælps projektkoordinator for Leg og Læring.

Løsning af konflikter mellem børnene

Det er klart, at der vil være konflikter, som ikke løses af børnene selv eller kan løses af voksne ved at fremhæve positiv adfærd eller ved at give et kram. Her er det nødvendigt, at I som voksne griber ind og hjælper børnene med at løse konflikten.

Hvis situationen er meget opkogt, kan der være behov for at børnene får lov at ”køle ned”. I kan eventuelt starte med at tage de børn, der er involveret i konflikten til side og gerne ind i et andet og roligt rum. Gåturen ud af lokalet kan være med til, at børnene får lidt mere ro på deres følelser. Det er rigtig fint, hvis I ikke begynder at tale om konflikten, mens I går. Jeres ro vil smitte af på børnene, så jo mere roligt I håndterer konflikten, jo bedre.

Nogle gange kan I kun opløse situationen, og andre gange vil I kunne tale om konflikten med børnene. Det må I vurdere i situationen. Når barnet/børnene er faldet ned, kan I hjælpe dem ind og i gang med aktiviteten igen. Hvis det er muligt at tale om konflikten, kan det være nyttigt at arbejde ud fra følgende fire punkter, når I skal tale om konflikten med børnene:

1. Hvad er der sket? Hvad er problemet?

Det første punkt er at forstå konflikten – i forhold til fakta fremfor følelser. Her er det jeres opgave at hjælpe børnene med en så værdifri beskrivelse som muligt. Der skal gerne komme en så neutral beskrivelse af konflikten frem, at begge parter kan se sig selv i den.

2. Hvilke følelser har konflikten vakt?

Derefter skal begge børn eller grupper af børn have mulighed for at beskrive deres følelser om konflikten. Det er vigtigt at hjælpe børnene til at fortælle i ”jeg-form” om, hvad de føler, så de ikke forfalder til ’du-sprog’, der kan virke mere bebrejdende. Eksempelvis: ’Jeg blev ked af det, da Ahmed skubbede’, fremfor ’Ahmed var virkelig led og skubbede mig’.

3. Hvad vil du/I gerne have til at ske?

Dette punkt er der, hvor alle parter i konflikten får mulighed for at byde ind med mulige løsninger og handlinger, der fra deres synspunkt kan løse konflikten.

4. Hvad kan du/I faktisk gøre?

Ikke alle de foreslåede løsninger, fremsat af parterne, er realistiske, og afslutningsvis handler det om at få lavet nogle konkrete aftaler, der kan imødekomme nogle af parternes forskellige behov og interesser – og som er acceptable for alle.

Opsamling på del 1

	Tilgangen i Leg- og læringsklubberne kan sammenfattes i seks hovedpunkter:
	<ul style="list-style-type: none"> • Det skal være sjovt at være med
	<ul style="list-style-type: none"> • Klubben skal aktivt bygge på børnenes og familiernes ressourcer
	<ul style="list-style-type: none"> • Klubben skal opleves som et fællesskab
	<ul style="list-style-type: none"> • Det skal være lærerigt og udviklende at være med
	<ul style="list-style-type: none"> • Børnene skal have medbestemmelse
	<ul style="list-style-type: none"> • Det skal være trygt at være med.
	Vær jer selv - det skaber bedre kontakt mellem jer og børnene.
	Brug jeres egne interesser og evner, når I vælger aktiviteter. Entusiasme smitter.
	Vær tydelige og sæt grænser på en konsekvent og rolig måde - særligt i opstarten af klubben.
	Forstærk positiv adfærd hos børnene gennem opmærksomhed og ros.
	Aflæs situationen og vælg aktiviteter og lege, der skruer op eller ned for aktivitetsniveauet.
	Skab et trygt og tillidsfuldt rum gennem struktur og forudsigelighed.
	Hav som frivillige en fælles og ensartet tilgang til at løse konflikter og udfordringer i klubben.

DEL 2

Afholdelse af klubben

Program for en klubgang

Det er vigtigt med en fast og genkendelig struktur i klubben fra gang til gang. På den måde kan børnene lettere føle sig trygge i klubben.

Klubben startes med et opstartsritual og en velkomst, hvor dagens program gennemgås, og 'klubreglerne' repeteres. Derefter påbegyndes

dagens aktivitet eller lege. Der afholdes en pause, hvor I som frivillige har købt ind, så der kan serveres fx frugt, kage, saftvand eller lignende. Derefter fortsættes aktiviteten, eller en ny aktivitet påbegyndes. Til sidst afrundes klubben med et afslutningsritual. Inspiration til aktiviteter og lege kan findes i aktivitetskataloget.

Eksempel på standard klubprogram

Tidspunkt	Aktivitet	Indhold
16.00 - 16.10	Opstartsritual	Rundkreds med lille leg eller dialog
16.10 - 16.20	Velkommen	
	Dagens program	Illustreres ved tegninger/ piktogrammer på tavle
	Repetere klubregler	Klubbens regler er skrevet på enten flip-over, tavle eller andet
16.20 - 17.00	Dagens første leg/aktivitet	
17.00 - 17.15	Pause	Gerne med frugt, drikke og eventuelt kage
17.15 - 17.45	Dagens anden leg/aktivitet eller fortsættelse af første leg/aktivitet	
17.45 - 18.00	Afslutningsritual	

Mit navn er Nanna
Jeg er 11 år gammel
Jeg kan godt lide Poplo
Min yndlingsfarve er

Jeg er 19 år gammel
Jeg kan godt lide at surfe
Min yndlingsfarve er **BLÅ**

Mit navn er Winta
Jeg er 10 år gammel
Jeg kan godt lide at
min yndlingsfarve er
Rød

Mit navn er Katrine
Jeg er 11 år gammel
Jeg kan godt lide at se film
Min yndlingsfarve er orange

Mit navn er Smerken
Jeg er 17 år gammel
Jeg kan godt lide at tegne
Min yndlingsfarve er

Mit navn er Kato
Jeg er 12 år gammel
Jeg kan godt lide
Min yndlingsfarve er

Byg på børnenes ressourcer
Lad børnene fortælle, hvad de godt kan lide

Mit navn er Ashmedin
Jeg er 10 år gammel
Jeg kan godt lide at tegne
Min yndlingsfarve er grøn

Mit navn er Søren
Jeg er 17 år gammel
Jeg kan godt lide at
Min yndlingsfarve er

Mit navn er Søren
Jeg er 17 år gammel
Jeg kan godt lide at
Min yndlingsfarve er

Tegninger lavet af børn og frivillige i en Leg- og læringsklub

Opstarts- og afslutningsritualer

Opstarts- og afslutningsritualer kan bidrage til at skabe struktur og forudsigelighed i klubben.

Opstartsritualer

Opstartsritualer skal som udgangspunkt ikke være omfattende og lange. Formålet med ritualer er at få børnene til at komme til stede i rummet.

Et opstartsritual, der kan fungere for alle aldersgrupperne, er at starte i en rundkreds. I rundkredsen kan I fortælle om dagens program og eksempelvis spørge til børnenes forventninger eller ønsker til dagens program. Hvis I oplever, at børnene har for mange ønsker og ideer til programmet, kan I i stedet spørge til, om der er nogle af dagens aktiviteter, de særligt glæder sig til. I kan også samle kort op på sidste gang, I mødtes, hvis I eksempelvis har været på udflugt eller lignende, eller hvis sidste uges aktivitet kan have sat særlige tanker i gang i gruppen. I kan også starte op i rundkredsen med smålege, som I kan finde inspiration til i aktivitetskataloget.

Afslutningsritualer

Afslutningsritualer skal fungere som afrunding og hjælpe børnene til at komme videre fra eftermiddagens aktiviteter på en god måde. Afslutningsritualet kan med fordel referere tilbage til opstartsritualet. Eksempelvis ved at I igen stiller jer i en rundkreds. Her kan I kort liste de aktiviteter, I har været igennem og spørge gruppen: 'Er der noget, der har været særlig rart eller sjovt i dag?'. I kan også spørge, om børnene glæder sig til næste gang. Rundkredsen kan med fordel afsluttes med en lille leg, se aktivitetskataloget.

Afslappende aktiviteter

Det kan også være en god idé at lave en afslappende aktivitet til sidst – eksempelvis lige før rundkredsen. Find inspiration til dette i aktivitetskataloget.

Skab forudsigelighed
Struktur og ritualer giver børnene ro

**Brug lokalerne
Etabler et fælles og trygt rum**

De første møder i klubben

De første møder i klubben sigter mod at etablere et fælles og tillidsfuldt rum for børnene og mellem børnene og jer som frivillige. Det anbefales, at der på et af de første møder i Leg- og læringsklubben arbejdes med at etablere fælles sociale spilleregler - klubregler. Der kan også arbejdes med andre gennemgående elementer/aktiviteter i klubben såsom klubmapper, klubdagbøger eller lignende (se aktivitetskataloget).

For at få etableret en tryk og forudsigelig ramme er det hensigtsmæssigt, at de første møder i klubben afholdes i lokalerne, og der først senere laves

udflugter eller aktiviteter udenfor. I kan med fordel tilrettelægge de første møder i klubben ved at lave de aktiviteter, der i aktivitetskataloget kaldes "lær hinanden at kende".

Det er vigtigt ikke at pakke programmet for tæt de første gange, så der er mulighed for, at I får tid til at skabe kontakt til det enkelte barn. Det kan eksempelvis være i nogle af de lidt mere rolige aktiviteter: mapper, selvportræt og fællesportræt, hvor I har mulighed for lidt tid med hvert enkelt barn. Se eksempel på et klubprogram i en ny Leg- og læringsklub på side 40 i aktivitetskataloget.

Sprogunderstøttelse

Udviklingen af sprogkompetencer sker løbende gennem deltagelse i Leg- og læringsklubben. Understøttelsen af børnenes sprog bør ske igennem alle aktiviteterne, og I kan ved hjælp af simple strategier bidrage til at styrke børnenes sprog.

Illustrer det, I taler om:

Når I introducerer en leg, er det altid en god idé at demonstrere legen. Det kan I gøre samtidig med, at I med ord fortæller, hvordan man gør.

Når I fortæller om dagens aktiviteter i klubben, er det en god idé at bruge piktogrammer eller billeder, der illustrerer den enkelte aktivitet.

Sprogliggør det, I og børnene gør:

Sæt hele tiden ord på det, I tænker og gør og på de

aktiviteter, der foregår i klubben her og nu. Det er vigtigt, at I sætter ord på jeres handlinger, eksempelvis: 'Vi starter altid klubben op ved at stå i rundkreds og sige hej til hinanden' eller 'Jeg går lige hen for at finde de bolde, vi skal bruge til næste leg'. Sæt også ord på børnenes handlinger: 'Hassan greb den blå bold' eller 'Se, Marika hjalp Wali over floden'. Når I sætter ord på det, der foregår i klubben, er I med til at udvide børnenes sprog. Det samme er I igennem de løbende samtaler, I har med børnene før, under og efter aktiviteterne. Her kan I med fordel bruge de 10 understøttende sprogstrategier på næste side.

Se eksempel på et klubprogram med fokus på sprogunderstøttelse på side 41 i aktivitetskataloget.

10 understøttende sprogstrategier

- 1. Følg barnets interesse**
- 2. Brug åbnende spørgsmål**
- 3. Vent på barnets svar**
- 4. Fortolk og udvid, hvad barnet siger**
- 5. Hjælp barnet med at sætte ord på**
- 6. Forklar ord, barnet ikke kender i forvejen**
- 7. Relater til noget, barnet kender**
- 8. Udnyt de sproglige kompetencer, barnet har i forvejen**
- 9. Ret ikke barnets fejl direkte**
- 10. Leg med sproget, når det er muligt.**

Udflugter og foreninger i lokalsamfundet

Når I oplever, at børnene er fortrolige med at være i klubben og har tillid til jer, kan I begynde at planlægge klubaktiviteter 'ud af huset'. Her kan I trække på jeres egen viden om lokalsamfundet og afsøge, hvad der er af foreninger og øvrige tilbud. Koblingen til foreningslivet er også vigtig i forhold til at sikre børnene og forældrenes deltagelse i civilsamfundet, når Leg- og læringsklubben er afsluttet.

Fasthold opstarts- og afslutningsritual

Når I skal ud af huset, kan I ikke have helt samme struktur på klubben som normalt. Tilstræb dog at fastholde et opstarts- og afslutningsritual. Gerne i lokalerne, hvis I tager afsted fra dem, og ellers kan I gøre det der, hvor I mødes. Som minimum kan I i rundkredsen kort sige hej til børnene og præsentere dagens program og afrunde med at høre, hvad der gjorde indtryk fra dagen.

Foreningslivet

Aktiviteterne i relation til det lokale foreningsliv kan både være at lave aftaler om at besøge foreningerne, eller at nogen fra foreningslivet kommer til jer. Når børnene har prøvet forskellige aktiviteter, vil I kunne hjælpe dem med at komme i gang med de nye fritidsinteresser ved at understøtte deres interesse herfor. Det kan I gøre ved at lave lignende aktiviteter i klubben og dermed fastholde deres interesse, have en dialog med forældrene om børnenes interesse, og om hvordan børnene kan tilmeldes en forening samt ind imellem at spørge ind til deres nye interesser, når de er kommet i gang.

Overblik over foreningsliv i kommunen og børnenes deltagelse

For at komme i gang med at lave aktiviteter, der bygger bro til det lokale foreningsliv, er det nød-

**Besøg foreninger
Fritidsliv er vigtigt - byg bro!**

vendigt, at I danner jer et overblik over de lokale muligheder. Det gøres bedst ved at søge på nettet på foreninger i jeres kommune. Mange kommuner har en foreningsportal, der giver et overblik over de lokale foreninger. Nogle kommuner har et frivilligcenter, der kan give et overblik. Andre kommuner har frivillighedskonsulenter eller foreningskonsulenter ansat i kultur- og fritidsforvaltningen, der kan hjælpe jer med at danne jer et overblik.

Et andet vigtigt element er at finde ud af, om børnene i klubben allerede deltager i foreningsaktiviteter. Hvis nogle af børnene allerede deltager i aktiviteter, kan I overveje at starte med at introducere resten af klubben til disse foreninger og aktiviteter.

Besøg i eller fra foreninger

Mulighederne for besøg i eller fra foreninger vil selvfølgelig afhænge af, hvilke foreninger I har lokalt, men også hvor Leg- og læringsklubbens lokaler er. Hvis de for eksempel er på en skole eller på anden måde i nærheden af udendørs eller indendørs sportsfaciliteter, giver det mulighed for at prøve håndbold, fodbold eller lignende sammen med en træner fra den lokale klub.

Tænk i at give børnene en introduktion til foreningernes aktiviteter, men også til det samvær, der er om aktiviteterne. Lav eksempelvis en aftale med

den lokale spejderforening om at komme på besøg og se deres klubhus og få lov at prøve nogle af deres aktiviteter. Tilrettelæg jeres aktiviteter i forhold til foreningslivet efter børnenes interesser: Er det en gruppe af meget fysisk aktive børn, er de musikinteressererede eller vilde med fodbold?

Når I samarbejder med det lokale foreningsliv, er det vigtigt, at I aktivt understøtter dialogen mellem de voksne i foreningslivet og børnene i klubben. Trænere og ledere i foreninger er ofte frivillige, der er dygtige til aktiviteten, men de har ikke nødvendigvis erfaring med børn, der ikke kender til foreningslivet på forhånd. I kan eksempelvis fortælle, at flere af børnene ikke har prøvet at deltage i fodbold før, eller eventuelt nævne hvem der har – og spørge træneren, om han/hun vil fortælle om, hvordan træningen foregår, og hvad der forventes af børnene og deres forældre.

Forældreinddragelse og foreningsliv

Hvis der er børn, som er særligt gode eller særligt interesserede i nogle af de aktiviteter, I præsenterer dem for, kan I forsøge at gribe deres interesse og følge op med deres forældre. Inddragelse af forældre vil øge sandsynligheden for, at børnene kommer til at deltage i foreningslivet, og at de bliver fastholdt i de aktiviteter, de påbegynder.

Dialogen med forældrene kan handle om at fortælle om barnets interesse og muligheden for at dyrke interessen i en forening. Derudover er det vigtigt at fortælle om foreningen, hvordan deltagelse fungerer, at der ofte er mulighed for prøvegange, før man melder sig til, at forældre ofte gerne må gå med og kigge på, og at der er kontingentbetaling. Dialogen med forældrene kan også foregå mere samlet på en mødegang, hvor forældrene er inviteret med, hvor temaet kan være foreningsliv.

Mødegangen kan byde på nogle af de ovennævnte konkrete informationer om foreningsliv. De kan give et lille overblik over lokale muligheder og eksempelvis invitere nogle lokale klubber – spejder, svømning, håndbold, skak til at præsentere sig selv og deres aktiviteter.

Fritidspuljen og andre muligheder for kontingentstøtte

Et af formålene med Leg- og læringsklubberne er at motivere en del af familierne og børnene til at melde sig ind i en lokal forening. Det vil være vanskeligt for familier på integrationsydelse at få råd til at betale kontingent til en forening.

Disse familier har mulighed for at få støtte til kontingent gennem Dansk Flygtningehjælps Fritids-

pulje, der giver støtte til kontingent op til 1.000 kr. til flygtningebørn og unge op til 18 år, hvor én eller begge forældre modtager integrationsydelse. Se <https://fritidspuljen.flygtning.dk/>.

Flere kommuner har etablerede støtteordninger til kontingentbetaling til børn og unge, som har brug for hjælp til at komme i gang med det lokale foreningsliv. Undersøg om et sådant tilbud findes i din kommune.

BROEN Danmark og DGI – foreningsliv giver også kontingentstøtte. Se mere på <https://broen-danmark.dk> og <https://www.dgi.dk/samarbejd/om-vores-indsatser/programomraader/dgi-inklusion/sociooekonomisk-udsatte-borgere/pulje-foreningsliv-for-alle>.

Udflugter i lokalsamfundet

Udflugter i lokalsamfundet kan være mange ting. Formålet er at styrke børnenes muligheder for at indgå lokalt. Udflugter i lokalområdet er en af de aktiviteter, der kan skrues op for i sommerperioden. Her kan tænkes i sæson-orienterede aktiviteter som for eksempel en tur til stranden.

Forældresamarbejde

Forældresamarbejdet er som nævnt indledningsvist en vigtig del af Leg- og læringsklubben. De løbende arrangementer med forældre skal bidrage til at opbygge en relation mellem jer og forældrene. Det skal give dem mulighed for at se, hvad der foregår i Leg- og Læringsklubben og være en aktiv part i samarbejdet. Aktiviteter hvor børnene får mulighed for at vise produkter, de er med i (teater, musik) eller har lavet, for eksempel malerier, øger børnenes selvtillid. Der kan også indbydes til, at forældrene bidrager. Ved arrangementer omkring højtidler kan det eksempelvis være ved at tage en lille ret mad med eller ved at spille eller synge en sang.

En god relation til forældrene og en fælles forståelse for, hvad der foregår i klubben, kan være en stor hjælp, hvis der opstår konflikter i klubben, men også i forhold til at bidrage til eksempelvis at bygge bro til foreningslivet for børnene.

Opstartsmøde for forældre og børn

Det anbefales, at forældre og børn bliver inviteret til et opstartsmøde inden første klubgang (se boks på s. 39). Det er vigtigt, at forældrene forstår, hvad en Leg- og læringsklub er, og i særdeleshed hvad I beder dem om at skrive under på. Derfor er det vig-

tigt, at I sammen med Dansk Flygtningehjælps projektkoordinator vurderer, om der er behov for en tolk til opstartsmøde. Projektkoordinatoren booker tolk, hvis der er behov.

Danskkundskaber og forældreinddragelse

Hvis forældrene ikke er gode til dansk, kan det gøre kommunikationen vanskelig. For at imødegå denne praktiske udfordring har vi en oversat standardinvitation til opstartsmødet for forældre og børn, som beskriver, hvad en Leg- og læringsklub er. Denne invitation er oversat til de sprog, flygtninge i Danmark typisk læser og skriver. Invitationen tilpasses den enkelte klub med oplysninger om åbingsdag og -tidspunkt samt sted.

Med henblik på den løbende dialog med forældrene giver det mening at anvende de samme strategier som overfor børnene i forhold til at illustrere det, I taler om. Både via billeder, piktogrammer og via demonstration af aktiviteter. I kan også via google translate eller appen SayHi oversætte enkeltord, der volder jer besvær i dialogen med forældrene.

Dialog om formålet med klubben

Erfaring fra andre lignende klubber viser et behov for løbende dialog med forældre om målet med klubben. Der kan være forældre med flygtningebaggrund, der har mindre erfaring med leg som metode til læring. De kan derfor have vanskeligt ved at se forbi, at formen på klubben betoner leg, og kan opfatte den som mindre seriøs.

I dialogen med forældre kan det være værd at betone de dele af formålet, der omhandler konkret sproglig og faglig læring. Derudover bør både indledende og løbende aktiviteter med forældreinddragelse sigte mod at introducere forældrene til de konkrete aktiviteter i klubben og deres formål.

Gerne gennem praktiske eksempler på lege og konkrete illustrationer af, hvad børnene får ud af det.

Det er også en god ide at fortælle forældrene om jeres rolle i klubben. At I er frivillige og er sammen med deres børn uden at få løn, fordi I har lyst. Det kan også lede til en snak om, at I har regler om, at børnene skal høre efter, hvad de voksne siger – fordi det også skal være rart for jer at være der.

Tilmeldingsblanket, medlemskort og kontaktliste

Det er nødvendigt at få kontaktoplysninger på forældre og forældretilkendelse til en del af de konkrete aktiviteter med børnene: eksempelvis til at tage

børnene med på udflugter, til at køre med dem i bil, eller hvis I gerne vil tage billeder af dem, der eksempelvis kan bruges i klubben eller i Dansk Flygtningehjælps øvrige arbejde og platforme. Til dette formål skal I bruge tilmeldingsblanketten, som I finder på Leg og Lærings projektside på www.flygtning.dk/frivillig.

For at gøre det formelle element lettere foreslår vi, at der udstedes et 'medlemskort' til klubben efter, at forældre/værge har givet samlet tilsagn til barnets deltagelse i klubbens aktiviteter. Medlemskortet kan med fordel udstedes ved opstartsmødet, hvor forældre og børn inviteres sammen. Det kan være en god idé at udarbejde en kontaktliste over forældrene, som I kan bruge, når I har behov for at give besked til forældrene. Eksempelvis hvis I kommer senere hjem fra en udflugt end planlagt.

Løbende deltagelse af forældre

Derudover er det en del af Leg- og læringsforløbet løbende at inddrage forældrene. Vi foreslår, at der afholdes to klubgange med forældrearrangementer hen over den halvårige periode. Rent praktisk er der flere forhold at tage hensyn til, når I inddrager forældrene:

- Det kan være, at klubben skal starte senere end sædvanligt, hvis det muliggør forældrenes deltagelse

- Der er måske yngre søskende. I kan enten lave aktiviteter, hvor de kan deltage, eller sørge for at I er frivillige nok til, at de yngre søskende kan 'passes'.

Arrangementer med forældre kan være bygget op om:

- Afprøvning af klubaktiviteter med forældrene – eksempelvis at arbejde med et familieportræt sammen, at synge sange sammen eller lignende
- Præsentation af nogle af de ting, som børnene har lavet i klubben, eksempelvis fællesportræt, galleri af malerier til forskellige bøger eller et teaterstykke
- En fællesudflugt i lokalområdet – gerne til en lokal forening
- Introduktion til lokalt foreningsliv. Når I er godt i gang med klubben, kan der med fordel introduceres til foreningslivet ved et arrangement med forældrene. Der kan fortælles generelt om foreningsliv i kommunen og eventuelt sættes fokus på foreninger, der rammer flere af børnenes interesser (se mere i afsnittet om udflugter og foreninger i localsamfundet)
- Afholdelse af arrangementet omkring højtider.

Se inspiration til opstartsmøde med børn og forældre på næste side.

Opstartsmøde med børn og forældre

Materialer

Kaffe, kage, medlemskort og tilmeldingsblanket til underskrivelse.

Rammerne om opstartsmødet

Forældresamarbejdet indledes med et opstartsmøde, hvor der er mulighed for at lade forældre se lokalet, materialer og blive introduceret til, hvad klubben går ud på i ro og mag. Sørg for at skabe en behagelig stemning. Servér kaffe, te, saftevand og kage. I kan lave en fælles introduktion og derefter have tid til at tale med hver familie.

Hvad er en Leg- og læringsklub?

I skal beskrive, hvad klubben og dens formål er. I kan eksempelvis præsentere formålet med klubben således: ”I klubben laver vi aktiviteter, hvor vi lærer noget nyt og bliver

bedre til dansk, mens vi har det rart og sjovt sammen.”

Beskriv, at klubben er for børn, der har været på flugt, eller hvis forældre har været på flugt. Beskriv, hvornår I mødes og præsentér jer selv. Fortæl, hvordan det foregår i klubben – at I laver lege, aktiviteter og udflugter. Her kan I med fordel fortælle om og vise nogle

konkrete eksempler på, hvad I laver i klubben.

Skab kontakt til den enkelte familie

Det er en god ide at afsætte tid til en snak med hver enkelt familie, hvor I hører lidt om deres baggrund. Eksempelvis om børnene har søskende, hvor de bor, og hvilke sprog de taler og skriver.

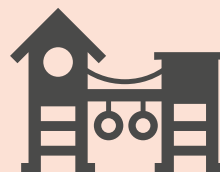
Kobling til skole og SFO

Skole

Klub
Leg og læring

SFO

For at klubben bedst muligt understøtter børnenes muligheder for at indgå socialt og fagligt i skole og SFO, vil det være positivt, at I har et samarbejde med de skoler og SFO'er, hvor børnene går. Det kan skabe genkendelighed og bygge bro mellem børnenes tid i klubben og deres tid i skole og SFO. Derudover kan dette samarbejde synliggøre muligheden for at gå i SFO for de børn og familier, der ikke benytter sig af tilbuddet.

Det er vigtigt, at skoler og SFO'er lokalt ved, hvad Leg- og læringsklubben går ud på. Rammerne for jeres dialog med skole og SFO vil være afhængig af,

hvordan klubberne bliver organiseret lokalt. Dansk Flygtningehjælps projektkoordinator for Leg og Læring kan være jer behjælpelig med at etablere kontakten til SFO-personalet og sparre med jer om, hvordan I som frivillige skal gribe samarbejdet an.

I nogle tilfælde vil klubben eksempelvis være placeret i en SFOs lokaler, hvilket giver en oplagt mulighed for dialog med pågældende SFO. Som frivillige kan I tilrettelægge fælles arrangementer med skole og SFO i forbindelse med Leg- og læringsklubben. Eventuelt kan I være med til arrangementer, som skole/SFO i forvejen afholder.

Organisering og planlægning

Organisering og vagtplaner

For at komme ordentligt i gang med klubben bør I afsætte tid til at organisere jer, før der rekrutteres til klubben, og aktiviteterne opstartes.

I skal være minimum tre frivillige knyttet til en Leg- og læringsklub. Som minimum skal én af jer, men gerne flere, have lyst til at påtage jer et ekstra ansvar for klubben.

Man skal som frivillig med et ekstra ansvar sikre sig, at der hver uge er frivillige nok til at afholde klubben, også hvis der opstår sygdom eller andre udfordringer for fremmøde blandt de frivillige. Som frivillig med et ekstra ansvar, er man også den, som har den løbende kontakt med Dansk Flygtningehjælps projektkoordinator på vegne af klubben.

I opstarten er det en god idé at give jer tid til at lære hinanden at kende, så I ved, hvad I hver især kan byde ind med og gerne vil have ud af at være frivillige i klubben. I skal også udarbejde en kontaktiliste, så I kan få fat på hinanden. En kontaktiliste kan være en mailingliste, telefonliste eller endnu bedre en Facebookgruppe, hvis alle bruger Facebook.

Det er en god ide, hvis I som frivillige holder et møde hver eller hver anden måned, hvor I alle del-

tager. Disse møder har til formål at skabe overblik over aktiviteter og sørge for, at I alle kender hinanden. Hvis I er to hold, kan det nemlig let ske, at man ikke får hilst på nye frivillige fra det modsatte hold.

I forhold til klubgangene anbefales det, at I løbende holder hinanden ajour på, hvad der sker fra gang til gang, så der bliver en kontinuitet og genkendelighed i jeres tilgang og samvær med børnene. I kan for eksempel informere hinanden ved små, korte dagbogsnotater på Facebook efter den enkelte klubgang. Her skal I være opmærksomme på, at I ikke må skrive personfølsomme oplysninger, som eksempelvis børnenes navne på facebook.

Organiseringen kræver, at I laver en ansvarsfordeling imellem jer. En person kan have flere ansvarsposter. Det væsentlige er, at ansvarsområderne er dækket:

En kontaktperson for gruppen, der står for kontakten til Dansk Flygtningehjælps projektkoordinator. Herunder står kontaktpersonen for:

- I samarbejde med Dansk Flygtningehjælps projektkoordinator at sørge for, at nye frivillige underskriver 'aftale om frivilligt arbejde' og 'børneattesten'. Det er vigtigt, at kontaktpersonen orienterer projektkoordinatoren, når en ny frivil-

lig starter, så den nye frivillig kan blive formelt registreret som frivillig

- At viderefremde informationer fra projektkoordinatoren til gruppen og omvendt
- At meddele til projektkoordinatoren, hvis frivillige stopper.

En sekretær, der står for vagtplaner, adresselister og mødereferater. Det vil sige, at sekretæren står for at holde vagtplan og adresseliste opdateret, hvis der er ændringer, og sende dem ud til jer og projektkoordinatoren. Sekretæren står både for at holde kontaktlister på børnene i klubben og på de frivillige ved lige.

En regnskabsførende, der sørger for at opstille et regnskab over jeres aktiviteter til projektkoordinatoren hvert kvartal. Den enkelte frivillige har selv ansvar for, når han/hun har foretaget et indkøb til klubben, at sende et billede af sin kvittering til Dansk Flygtningehjælps projektkoordinator. Sammen med kvittering fra indkøbet skal man som frivillig sende sine bankoplysninger (banknavn, reg- og kontonummer) til projektkoordinatoren.

Herefter overføres beløbet fra kvitteringen til ens bankkonto. Det er vigtigt, at den frivillige samtidig sender et billede af kvitteringen til den regnskabs-

førende, som så kan indføre beløbet i klubbens regnskab. Den regnskabsførende er ansvarlig for løbende at opdatere de øvrige frivillige om klubbens økonomi, så alle frivillige sammen kan tage ansvar for klubbens økonomi og løbende forbrug.

Derudover vil det være en god idé at lave en vagt- og aktivitetsplan for en periode på eksempelvis 1-3 måneder ad gangen. Planen skal beskrive, hvilke aktiviteter I har planlagt, hvem der er hovedansvarlig for dagens aktiviteter, og hvem der står for indkøb osv. Det foreslås, at der laves en struktur, hvor I, eksempelvis parvis, skiftes til at være den hovedansvarlige for planlægning af den enkelte klubgangs program. På klubdagen støtter alle tilstedeværende frivillige op om gennemførelsen af det planlagte program.

For at have mulighed for fleksibilitet i valg af aktiviteter og ansvarlige kan I med fordel lade aktivitetsplanen være intern for jer som frivillige. Hvis I derimod delagtiggør børnene i aktivitetsplanen, er det vanskeligt at ændre i den, for eksempel i tilfælde af at der pludselig opstår nogle nye muligheder eller ideer, I gerne vil gribe. Find inspiration til planlægning og programmer på side 38-41 i aktivitetskataloget.

Opsamling på del 2

	Brug de første klubgange på at skabe fællesskab og tillid både børnene imellem såvel som mellem jer og børnene
	Skab en forudsigelig og tryk struktur via faste opstarts- og afslutningsritualer
	Understøt børnenes sprog - eksempelvis ved at sætte ord på det, I og børnene gør
	Introducer børnene til det lokale foreningsliv - både til foreningernes aktiviteter og mulighed for samvær
	Samarbejd med børnenes forældre fra starten. Fortæl, illustrer og inddrag dem i, hvad Leg og Læring går ud på, og hvad børnene får ud af at gå i klubben
	Etabler gerne et samarbejde med lokale skoler og SFO'er
	Sæt tid af til, at I som frivillige organiserer jer og fordeler ansvarsposter i klubben inden opstart.

**Vi håber, at du får en
god oplevelse som frivillig.
Husk at have det sjovt!**

Anvendt litteratur og hjemmesider

Berglund, Helena og Sværdborg, Sine (2015): 'Jeg heter det jeg hedder'. Nabosprog/Grannspråk/Nabospråk i skolen med teaterøvelser som metode, ZeRUM. Downloadet 11.11.17 på <http://www.zebu.nu/wp-content/uploads/2014/05/Hele-bogen-4.pdf>

Børnefamiliecenter Københavns metode og øvelses katalog: 'Børnegrupper i praksis'

Christy, Lotte (2012): 'Grib Konflikten – Om konstruktiv konflikthåndtering i skolen'. Det Kriminalpræventive Råd. Downloadet 11.11.17 på <http://www.dkr.dk/media/8260/grib-konflikten.pdf>

Dansk Flygtningehjælp (2017): 'Manual 2017, Mindspring for børn', Mindspring Kompetencecenter, DFH

Dansk Flygtningehjælp (2006): 'Håndbog for frivillige i en pigeclub', Dansk Flygtningehjælp

De utrolige år – børneprogram. Se mere på <http://www.via.dk/da/efter-og-videreuddannelse/de-utrolige-aar>

De 10 understøttende sprogstrategier. Se mere på <https://www.emu.dk/modul/underst%C3%B8ttende-sprogstrategier>

Integrationsnet (2013): 'Ud på gulvet. Lege, der styrker børns sprog og sociale færdigheder

Jakubczyk, T. (2012): 'Traumatiserede flygtningebørn i pædagogisk praksis', Special- pædagogisk Forlag

Levine, Peter A. og Klinme, Maggie (2012[2007]): 'Traumer set med barnets øjne. Heling af traumer hos børn og unge', Dansk Psykologisk Forlag

Madsen, Heidi Jacobi m.fl.: 'Nussa – neuroaffektiv Udviklingspsykologisk Struktureret Social Aktivitet', Afdelingen for Traume- og Torturoverlevende, Psykiatrien i Region Syddanmark og Varde Kommune

Montgomery, E og Linnet, S (2012): 'Børn og unge med flygtningebaggrund. Anbefalinger til professionelle, Hans Reitzels Forlag

Rambøll Management Consulting for Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (2016): 'God praksis i arbejdet med tosprogede børn i skole og fritidstilbud', Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Downloadet den 11.11.17 fra <https://www.emu.dk/sites/default/files/God%20praksis%20i%20arbejdet%20med%20tosprogede%20b%C3%B8rn%20og%20unge%20i%20skole%20og%20fritidstilbud.pdf>

Social-, børne- og Integrationsministeriet (2013): 'Sprog er en gave. Sprogstimulation og forældresamarbejde.'

UCC: 'Gode råd til dig der arbejder med modtagerklasser'. Downloadet fra https://ucc.dk/sites/default/files/modtageklasser_-_gode-raad.pdf

Wybrandt, Mette og Hedegaard Jensen, Sara (2013): 'Inkluderende læringsmiljø. Inspirationskatalog til lærere og pædagoger. Amondo.

Wybrandt, Mette (2014): 'Aktivitetskatalog. Medborgerskab i børnehøjde'. Amondo for Frederiksberg Kommune

Undervisningsministeriet: <https://www.emu.dk/modul/underst%C3%B8ttende-sprogstrategier>

<https://flygtning.dk/frivillig>

DRC Dansk Flygtningehjælp
Borgergade 10, 3. sal
1300 København K
Tlf: 3373 5000

Projektet ”Leg og Læring” er støttet af Egmont Fonden.